

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie porównywalności opłat za prowadzenie rachunku płatniczego, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego

COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)

(2013/C 341/09)

Sprawozdawca: **Reine-Claude MADER**

Rada, w dniu 7 czerwca 2013 r., oraz Parlament Europejski, w dniu 23 maja 2011 r., postanowiły, zgodnie z art. 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie porównywalności opłat za prowadzenie rachunku płatniczego, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego

COM(2013) 266 final – 2013/139 (COD).

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 17 lipca 2013 r.

Na 492. sesji plenarnej w dniach 18–19 września 2013 r. (posiedzenie z 18 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 163 do 2 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji zmierzający do tego, by zapewnić każdemu obywatelowi europejskiemu dostęp do rachunku bankowego oraz ulepszyć porównywalność opłat i mobilność, co ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu finansowemu i ułatwianie konsumentom udziału w rynku wewnętrznym.

1.2 Uważa, że przyjęcie dyrektywy to najwłaściwszy sposób, by zapewnić skuteczność tych środków, korzystnych zarówno dla konsumentów, jak i dla dostawców usług płatniczych. Przyczynią się one do osiągnięcia jednolitego rynku w dziedzinie usług finansowych i do usunięcia przeszkód w swobodnym przepływie osób, towarów, usług i kapitału. Niemniej wykonywanie tego prawa powinno podlegać przepisom Unii w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu i nie powinno sprzyjać unikaniu zobowiązań podatkowych. Ponadto Komitet jest zdania, że należy zwrócić jak największą uwagę na zasady pomocniczości i proporcjonalności.

1.3 Wyraża jednak ubolewanie z powodu ograniczonego zakresu stosowania niektórych środków. Zaleca, by ujednolicenie terminologii dotyczyło wszystkich opłat i aby dokument zawierający informacje obejmował nie tylko listę najbardziej reprezentatywnych operacji. Uważa, że świadomego wyboru można dokonać wyłącznie poprzez porównanie opłat pobieranych za wszystkie operacje bieżące, zważywszy, że każdy konsument ma różne potrzeby.

1.4 Aprobuje przepisy zmierzające do zwiększenia przejrzystości, zwłaszcza te dotyczące ofert pakietowych, konsument

bowiem powinien móc porównać różne formuły proponowane przez dostawców usług płatniczych i wybrać najkorzystniejszą i najlepiej dostosowaną do swojej sytuacji.

1.5 Popiera wprowadzenie obowiązku przedstawiania zestawień opłat i pragnąłby, żeby postanowienie to uzupełniał obowiązek informowania konsumentów przed pobraniem nadzwyczajnych opłat z ich rachunku, tak aby mieli oni możliwość podjęcia stosownych kroków lub zakwestionowania tych opłat.

1.6 Również w trosce o przejrzystość popiera wprowadzenie niezależnych porównywarek internetowych i zaleca, aby rejestr stron internetowych umożliwiał konsumentom dostęp do informacji na temat instytucji finansowych znajdujących się we wszystkich państwach członkowskich.

1.7 EKES pozytywnie ocenia także propozycje dotyczące mobilności klientów w zakresie rachunków bankowych. Uważa jednak, że należy zbadać możliwość wdrożenia „przenoszalnego” numeru rachunku i sukcesywnie wprowadzać system automatycznego przekierowywania transakcji⁽¹⁾. Działania te powinny być poprzedzone niezależnym badaniem.

1.8 Zwraca też uwagę na znaczenie szkolenia personelu dostawców usług płatniczych; informowanie, owszem, jest konieczne, ale niewystarczające. Podkreśla również konieczność edukacji finansowej, prowadzonej w szczególności za pośrednictwem niezależnych stowarzyszeń konsumentów⁽²⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. C 151 z 17.6.2008, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. C 318 z 29.10.2011, s. 24.

1.9 EKES może tylko poprzeć przepisy zmierzające do tego, by umożliwić każdemu obywatelowi europejskiemu posiadanie podstawowego rachunku bankowego, gdyż włączenie w dziedzinie bankowej jest koniecznością we współczesnym świecie.

1.10 Wyraża zastrzeżenia, jeśli chodzi o ograniczenie wymogu oferowania takiego rachunku do „co najmniej jednego dostawcy” na każde państwo członkowskie, gdyż w istocie może to uniemożliwić konsumentowi wszelki wybór, jako że nie będzie dostępna żadna oferta konkurencyjna.

1.11 Utrzymuje, że należy wziąć pod uwagę faktyczne koszty, aby określić „rozsądny” charakter opłat pobieranych za prowadzenie danego rachunku i zarządzanie nim (w wypadku gdy oferta nie jest bezpłatna), i podkreśla konieczność przyjęcia przepisów dotyczących opłat za zaległości kredytowe.

1.12 EKES podziela zdanie Komisji, że należy przewidzieć kontrole i sankcje odstrasżające w wypadku nieprzestrzegania przepisów określonych w dyrektywie. Zaznacza, że skuteczność kontroli zależy od tego, czy przydzielone środki będą odpowiednio do powierzonych zadań.

1.13 Przypomina, że popiera systemy alternatywnego rozstrzygnięcia sporów, pod warunkiem że są one niezależne.

2. Kontekst

2.1 W dniu 8 maja 2013 r. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie porównywalności opłat za prowadzenie rachunku płatniczego, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego.

2.2 Wniosek ten wpisuje się w ciąg inicjatyw podjętych w ostatnich latach w celu dalszego wdrażania jednolitego rynku usług płatniczych, mającego zasadnicze znaczenie dla wzrostu i konkurencyjności Europy.

2.3 Wniosek opiera się na artykule 114 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, którego celem jest usunięcie przeszkód w swobodnym przepływie osób, towarów, usług i kapitału.

2.4 Komisja stwierdza, iż według szacunków Banku Światowego 58 mln konsumentów w Unii Europejskiej nie ma rachunku bankowego, z czego w przybliżeniu 25 mln osób chciałoby taki rachunek posiadać.

2.5 Wskazuje, że gospodarka odnotowuje stały wzrost liczby transakcji bezgotówkowych, zdematerializowanych, które dotyczą przedsiębiorstw, konsumentów, organów administracji, jednak nie proponuje żadnego środka na rzecz powszechniejszego stosowania transakcji niepieniężnych.

2.6 W związku z tym uważa, że posiadanie rachunku bankowego i dostępu do usług finansowych jest niezbędne, jeśli konsumentom ma zostać zagwarantowana możliwość korzystania ze wszystkich atutów jednolitego rynku i ma im być zapewnione włączenie finansowe i społeczne.

2.7 Zauważa ponadto, że warunki panujące obecnie na jednolitym rynku mogą zniechęcać niektórych dostawców usług płatniczych do inwestowania na nowych rynkach.

2.8 Komisja pragnie zaradzić tym przeszkodom i z myślą o osiągnięciu tego celu proponuje, by:

— umożliwić wszystkim konsumentom, niezależnie od ich sytuacji finansowej, posiadanie podstawowego rachunku płatniczego w dowolnym kraju Unii Europejskiej;

— przyjąć przepisy służące poprawie informowania na temat opłat bankowych oraz sprzyjające porównywalności;

— wdrożyć w każdym państwie członkowskim mechanizm wspierający mobilność klientów w zakresie rachunków bankowych.

2.9 Środki te zdaniem Komisji przyczynią się do zapewnienia w pełni funkcjonującego rynku wewnętrznego w obszarze usług finansowych i do jego dalszego rozwoju. Konsumentom będą mogli łatwiej porównywać oferty w obrębie Unii i przemieszczać się po jej terytorium. Dostawcy usług finansowych będą mieli równe warunki działania i będą mogli wykorzystywać uproszczenie procedur i ujednoczenie przepisów, aby wchodzić na nowe rynki.

3. Ocena wniosku dotyczącego dyrektywy

3.1 EKES zgadza się z przeprowadzoną przez Komisję analizą dotyczącą stwierdzonych przeszkód oraz konieczności utworzenia jednolitego rynku usług finansowych. Uważa, że każdy konsument powinien mieć możliwość otworzenia rachunku bankowego i dysponowania środkami umożliwiającymi korzystanie z niego, włączenie w dziedzinie bankowej jest bowiem niezbędne do osiągnięcia założonego celu.

3.2 Ponadto popiera propozycje mające rozwiązać problem braku przejrzystości opłat bankowych i poprawić mobilność. Sądzi, że przyczynią się one do stymulowania konkurencyjności z korzyścią dla konsumentów i dla dostawców usług finansowych.

3.3 Jest zdania, że przyjęcie dyrektywy to najwłaściwszy środek, Komisja bowiem słusznie zauważyła, że zalecenie nie przyniosło spodziewanego skutku i że działania dobrowolne były w znacznym stopniu niewystarczające.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 *Porównywalność opłat związanych z rachunkami płatniczymi*

4.1.1 **Terminologia.** EKES w pełni popiera propozycję Komisji dotyczącą ujednoczenia terminologii stosowanej w odniesieniu do opłat. Ujednoczenie to jest niezbędne do zwiększenia wiedzy konsumentów i porównywalności. Ma jednak wątpliwości w kwestii ograniczenia zakresu stosowania tego środka i zaleca, by ujednoczenie terminologii dotyczyło wszystkich opłat.

4.1.1.1 Odnotowuje, że właściwe organy powołane w każdym państwie członkowskim będą miały za zadanie sporządzenie tymczasowych wykazów, które zostaną przekazane Komisji. Jego zdaniem jest konieczne, aby w proces ich sporządzania włączone zostały stowarzyszenia konsumentów i dostawcy usług płatniczych, a także konsumenci, tak aby można było sprawdzić, że przyjęte terminy rzeczywiście będą zrozumiałe dla wszystkich.

4.1.1.2 Zwraca uwagę, że termin, który będzie stosowany, powinien obejmować takie same usługi w każdej instytucji finansowej.

4.1.2 **Dokumentacja dotycząca opłat i słowniczek pojęć.** EKES pozytywnie ocenia nałożony na dostawców usług płatniczych obowiązek, by przed zawarciem umowy przedstawiali konsumentom dokument zawierający informacje na temat opłat, obejmujący wykaz najbardziej reprezentatywnych usług, i popiera przepis umożliwiający konsumentom każdorazowy i nieodpłatny dostęp do tego dokumentu, w szczególności dzięki jego publikacji na stronie internetowej instytucji finansowych. Zaleca ujednoczenie sposobu przedstawiania wspomnianego wykazu. Ponadto proponuje, by te przepisy dotyczące informowania uzupełniał obowiązek przedstawiania konsumentom nowego dokumentu zawierającego informacje w momencie każdej zmiany opłat.

4.1.2.1 Uważa jednak, że dokument zawierający informacje powinien dotyczyć wszystkich opłat. Jest zdania, że ograniczenie informacji do najbardziej reprezentatywnych opłat powoduje, że konsumenci nie mogą skutecznie porównać ofert różnych instytucji finansowych w oparciu o swoje własne potrzeby. Każdy konsument ma specyficzne potrzeby, które nie pokrywają się automatycznie z tymi figurującymi w wykazie.

4.1.2.2 Zakładając, że w dokumencie zawierającym informacje znalazłyby się wszystkie opłaty, Komitet doradza ujednoczenie sposobu przedstawiania wszystkich rubryk tego dokumentu. Zaleca również ujednoczenie sposobu przedstawiania informacji według typu operacji (z podziałem na miesiąc, rok, operację) w celu ułatwienia porównywania.

4.1.2.3 Mając na względzie przejrzystość i uznając, że konsument powinien mieć możliwość ocenić, w zależności od swoich potrzeb, czy warto, czy nie warto wykupić dany pakiet usług, Komitet z zadowoleniem odnotowuje obowiązek szczegółowego przedstawienia tych pakietów w dokumencie zawierającym informacje.

4.1.2.4 Pozytywnie ocenia również zmierzający do zwiększenia czytelności obowiązek stosowania ujednoczonej terminologii w dokumencie zawierającym informacje i w zestawieniu opłat.

4.1.2.5 EKES odnotowuje również, że udostępnia się słowniczki pojęć. Niemniej uważa, że priorytetem powinno być stosowanie jasnych i zrozumiałych terminów w dokumentach zawierających informacje.

4.1.3 **Zestawienie opłat.** EKES popiera wprowadzenie obowiązku polegającego na tym, by co najmniej raz do roku przekazywano konsumentom zestawienie wszystkich pobranych

opłat. Informacje te pozwolą konsumentom oszacować koszt sprzedawanych im usług i wybrać odpowiednie produkty. Uważa, że chodzi tu o niezbędne minimum i że zestawienie powinno być przekazywane nieodpłatnie.

4.1.3.1 Komitet podkreśla jednak, że warto byłoby uzupełnić ten środek o obowiązek polegający na tym, że dostawca usług finansowych przed pobraniem nadzwyczajnych opłat z rachunku informuje o tych opłatach konsumentów, by umożliwić im podjęcie niezbędnych kroków przed pobraniem opłat, zasilenie rachunku, a w razie konieczności nawet zakwestionowanie tych opłat.

4.1.4 **Porównywarka internetowa.** EKES popiera udostępnianie informacji o opłatach bankowych za pośrednictwem krajowych stron internetowych posiadających akredytację lub publicznych. Środek ten przyczyni się do lepszego informowania konsumentów, pod warunkiem że wyszukiwarka będzie gwarantowała niezależność i kompletność informacji. Komitet uważa, że należy zwrócić szczególną uwagę na zasady finansowania tych stron internetowych. Ponadto wyraża wątpliwości w kwestii zasad wdrażania tych narzędzi, zwłaszcza jeśli chodzi o charakter dostarczanych danych, wyświetlanie tylko jednostkowych cen operacji i usług czy możliwość dokonywania kalkulacji zindywidualizowanych.

4.1.4.1 Komitet zwraca uwagę, że należy zachować szczególną czujność w odniesieniu do warunków udzielania akredytacji podmiotom prywatnym. Jest zdania, że akredytacji tych powinny udzielać właściwe organy państw członkowskich.

4.1.4.2 Uważa ponadto, że jest niezbędne, aby porównywarki stosowały terminy należące do ujednoczonej terminologii.

4.1.4.3 Komitet zaleca, aby w rejestrze zawarto spis rejestrów innych państw członkowskich lub zamieszczono do nich odsyłacz, tak aby konsumenci mieli łatwy dostęp do taryf wszystkich instytucji finansowych działających w Unii, przy czym dostęp ten szczególnie przyda się osobom „migrującym”.

4.2 Przenoszenie rachunków

4.2.1 EKES popiera propozycje Komisji, które przyczynią się do poprawy mobilności klientów w zakresie rachunków bankowych, co jest nieodzowne ze względu na istniejące bariery psychologiczne i techniczne, które utrudniają mobilność.

4.2.2 Uważa jednak, że należy przeprowadzić niezależne badanie oceniające możliwość wdrożenia przenoszalnego numeru rachunku, tj. rozwiązania, które najskuteczniej zapewni pełne urzeczywistnienie mobilności.

4.2.3 Jest zdania, że we wszystkich instytucjach płatniczych należy przynajmniej wdrożyć automatyczny system przekierowywania przez okres 15 miesięcy, aby uwzględnić płatności dokonywane w ciągu roku.

4.2.4 Komitet wyraża zadowolenie, że Komisja określa zasady pobierania opłat związanych z usługą przeniesienia rachunku, pragnąc zapobiec sytuacji, w której miałyby one charakter odstraszcający.

4.2.5 Podkreśla, że istnieją inne bariery, zwłaszcza takie jak koszt przeniesienia niektórych produktów oszczędnościowych czy posiadanie kredytu hipotecznego.

4.2.6 Stwierdza, że zasadnicze znaczenie ma informowanie o istnieniu tych środków sprzyjających mobilności. Uważa, że wybrany przez konsumenta bank powinien być jego jedynym partnerem rozmów.

4.2.7 Komitet jest zdania, że personel dostawców usług płatniczych, zwłaszcza personel pierwszego kontaktu z klientem w filiach, powinien przechodzić szkolenie dotyczące wspierania mobilności klientów w zakresie rachunków bankowych, jak również że konieczne jest prowadzenie edukacji finansowej, zwłaszcza za pośrednictwem stowarzyszeń konsumentów.

4.3 Dostęp do rachunku płatniczego

4.3.1 EKES może tylko poprzeć inicjatywę Komisji. Uważa, że każdy konsument powinien mieć dostęp do podstawowego rachunku bankowego, tak aby mógł korzystać ze wszystkich usług bankowych niezbędnych w codziennym życiu, w którym dematerializacja jest coraz bardziej odczuwalna. Podkreśla, że ważne jest, aby banki informowały o istnieniu tej usługi.

4.3.2 Wyraża natomiast wątpliwości co do ograniczenia wymogu oferowania takiego rachunku do „co najmniej jednego dostawcy” na terytorium każdego państwa członkowskiego. Założenie, że tylko jedna instytucja finansowa zaproponowałaby taką ofertę, oznaczałoby dla niej poważne obciążenie i piętnowałoby ją oraz konsumentów, którzy byliby jej klientami. Ponadto brak konkurencji sprawiłby, że konsumenci nie mieliby żadnego wyboru i musieliby zgadzać się na ustalone warunki, w tym zwłaszcza na opłaty.

4.3.3 Uważa, że wykaz podstawowych usług, wymienionych w art. 16, powinien stanowić minimum, a każde państwo członkowskie powinno mieć swobodę uwzględnienia dodatkowych usług, związanych w szczególności ze specyfiką krajową.

4.3.4 Komitet jest zdania, że do banku powinna należeć decyzja o tym, czy przyznaje on odpowiedni kredyt w rachunku bieżącym, czy też nie.

4.3.5 Komitet pochwała nieodpłatność tej usługi podstawowej lub ograniczenie opłat z nią związanych.

4.4 Właściwe organy, alternatywne metody rozwiązywania sporów, sankcje

4.4.1 EKES zgadza się z Komisją, że należy przewidzieć kontrole i sankcje odstrasżające w razie nieprzestrzegania przepisów określonych w dyrektywie, i podkreśla, że skuteczność kontroli zostanie zapewniona tylko wówczas, gdy organy krajowe będą dysponowały środkami adekwatnymi do powierzonych im zadań.

4.4.2 Przypomina, że popiera systemy alternatywnego rozstrzygnięcia sporów, pod warunkiem że są one niezależne.

4.5 Przepisy końcowe

4.5.1 EKES popiera przekazanie uprawnień Komisji, pod warunkiem że jasno określi się zasady tej procedury i zapewni się jej przejrzystość.

4.5.2 Popiera politykę Komisji w zakresie oceny.

Bruksela, 18 września 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
